

System včasného varování před novými drogami

Pokyny pro spolupracující subjekty

Březen 2021

ZÁKLADNÍ INFORMACE

Co je System včasného varování před novými drogami (EWS)?

System včasného varování před novými drogami je system pro shromažďování, vyhodnocování a předávání informací o nových psychoaktivních látkách, ale také o nelegálních, tradičně užívaných drogách, zejména pokud hrozí závažné zdravotní dopady v souvislosti s jejich užíváním.

V EWS jsou shromažďovány informace o výskytu nových psychoaktivních látek a závažných zdravotních dopadech v souvislosti s jejich užíváním, ale také informace o závažných zdravotních dopadech a rizicích v souvislosti s užíváním ostatní drog, které mohou být důsledkem např. výskytu neobvyklých příměsí v běžně užívaných drogách, vysoké koncentrace účinné látky nebo výskytu netradiční drogy.

Jak EWS funguje?

Shromažďování, vyhodnocování a předávání informací koordinuje Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti (NMS), které je součástí Odboru protidrogové politiky Úřadu vlády ČR. Informace jsou shromažďovány z různých zdrojů, jako jsou např. instituce v oblasti vymáhání práva (např. Celní protidrogová jednotka, Národní protidrogová centrála), v systému zdravotní péče (např. ministerstvo zdravotnictví), pro hodnocení a kontrolu léčivých přípravků, programy poskytující služby lidem se závislostním chováním a výzkumné instituce (např. Národní ústav duševního zdraví, Univerzita Karlova v Praze). Zástupci daných institucí tvoří pracovní skupinu, která shromážděné informace vyhodnocuje.

K čemu EWS slouží?

EWS především monitoruje situaci ve výskytu nových drog ve světě i v ČR a poskytuje zejména odborné veřejnosti informace o aktuální situaci ve výskytu nových psychoaktivních látek a jejich rizicích, ale také o rizicích spojených s užíváním ostatních psychoaktivních látek. Pracovní skupina navrhuje zařazení nových látek do příslušných právních norem a poskytuje podklady institucím regulujícím dostupnost kontrolovaných psychoaktivních látek a vymáhajícím právo v této oblasti.

Veškeré shromážděné informace NMS jako koordinátor systému EWS upřesňuje prostřednictvím spolupracujících institucí a vyhodnocuje situaci z hlediska možných zdravotních rizik. V případě výskytu závažných dopadů navrhuje další kroky, které následně realizuje ve spolupráci s institucemi, jejichž zástupci jsou členy pracovní skupiny. Jedná se např. o informování pracovníků adiktologických služeb nebo jiných zařízení o rizicích v souvislosti s konkrétními látkami, publikaci informací nebo varování uživatelů nebo široké veřejnosti prostřednictvím webu NMS, veřejnoprávních médií nebo sociálních sítí. Komunikace se subjekty mimo koordinační skupinu EWS probíhá v 3 stupních.

STUPNĚ VAROVÁNÍ

Stupeň 1: lokální bdělost

NMS shromažďuje a prověřuje informace prostřednictvím členů pracovní skupiny, případně odborníků mimo pracovní skupinu, a to jak lokálně, tak na národní úrovni.

- Výzva k monitoringu určená pro adiktologické služby v lokalitě – adiktologické služby získávají informace a referují je do EWS. Pokud adiktologické služby varují před riziky, činí tak obecným běžným způsobem, aby nedošlo zhoršení možnosti získat informace.
- Podle charakteru případu výzva k monitoringu určená i jiným institucím v lokalitě (např. sociální služby, městská policie).
- Ne všechny situace úmrtí či předávkování návykovými látkami vyvolávají nutnost šíření varování. Nevhodné varování může mít i negativní důsledky a může znesnadnit ověření faktů.

Stupeň 2: nebezpečí

Na základě shromážděných informací je situace vyhodnocena jako závažná, nicméně má lokální charakter a/nebo riziko dopadů není bezprostřední. NMS prostřednictvím členů pracovní skupiny, případně dalších odborníků mimo pracovní skupinu vydává varování omezené na adiktologické služby a další profesionální síť, a to i regionálně a/nebo podle typů služeb.

- Výzva k monitoringu určená co největšímu počtu možných partnerů v lokalitě nebo centrálně (je zde možnost kromě adiktologických služeb oslovit i sociální služby a městské policie, ale bez šíření paniky).
- Adiktologickým službám se doporučuje varovat primárně osobní formou osoby v možném ohrožení.
- Výzva k předběžné opatrnosti do adiktologických služeb v lokalitě nebo centrálně.

Stupeň 3: velké nebezpečí

Na základě shromážděných informací je situace vyhodnocena jako velmi závažná. Riziko má nadregionální charakter nebo existuje vážné riziko pro zdraví nebo život uživatelů. Systém je aktivován v režimu celoplošného varování.

- Výzva k monitoringu a varování určené do adiktologických služeb
- Výzva k monitoringu a varování určené co největšímu počtu možných partnerů (kromě adiktologických služeb i sociální služby a městské policie, případně jiné relevantní instituce)
- Je-li to žádoucí, varování prostřednictvím médií a sociálních sítí dle zvážení situace.
- Adiktologickým službám se doporučuje důrazně varovat osoby v možném ohrožení více dostupnými způsoby (doporučené formy varování budou obsaženy v konkrétních instrukcích z EWS k dané kauze).

POSTUP SBĚRU INFORMACÍ Z ADIKTOLOGICKÝCH SLUŽEB DO EWS

Jak postupovat v případě výskytu závažných incidentů v souvislosti s užitím drog?

V případě, že se dovíte o úmrtí nebo závažné intoxikaci (závažné ve smyslu intoxikace vyžadující hospitalizaci nebo intoxikace s velmi neobvyklým průběhem), prosíme, informujte nás.

Pokud je to možné, pokuste se zjistit následující informace:

- datum, kdy došlo k intoxikaci (pokud není známé datum, pak alespoň měsíc)
- místo (město/obec)
- zda došlo k úmrtí nebo hospitalizaci, a popis průběhu intoxikace a příznaků
- pohlaví a věk osoby
- místo, kde k intoxikaci došlo (např. na party, doma, na ubytovně, na ulici....)
- kontext, jak k intoxikaci došlo (popis události)
- o jakou látku nebo látky podle klienta šlo – co si klient myslel, že si pořídil (zkratka, označení) – dle klienta či výpovědi jeho známých
- popis užití látky, tj. forma (tableta, prášek, tekutina), barva, vylisovaný znak na tabletě, obrázek na tripu
- jaký je zdroj látky (např. nákup na internetu, od dealera, od známého)
- zda látku užíly i jiné osoby – pokud ano, uveďte podrobnosti
- od koho jste se o intoxikaci dozvěděli (např. policie, příbuzní, jiní klienti vašeho zařízení)

Nemusí jít jen o informace od uživatelů drog, ale např. také informace z místního tisku atp. Pokud možno vždy uveďte zdroj informace.

Pokud je k dispozici vzorek dané látky, pokuste se jej zajistit (viz postup níže).

I když se třeba nepodaří zjistit všechny výše uvedené informace, prosím neváhejte a kontaktujte Národní monitorovací středisko pro drogy a závislosti:

Kateřina Grohmannová, grohmannova.katerina@vlada.cz, +420 224 003 821.

Jak zjistit, o jakou látku se jednalo?

Jediný spolehlivý způsob je laboratorní analýza. Pokud je k dispozici vzorek látky a klient je ochoten jej poskytnout, je možné zprostředkovat jeho laboratorní analýzu. Pro tyto účely stačí malé množství látky, u prášků a krystalků odhadem alespoň hromádka na špičce nože, u tablet kus tablety nebo ideálně celá tableta. V nejnútnejších případech stačí nepatrné množství látky, např. zbytky krystalické látky – viz obrázek níže. Čím více látky, tím rychlejší a přesnější informaci lze analýzou získat.

Jaký je postup?

- Vzorek vložte nejprve do malého čistého igelitového sáčku (např. rychlouzavírací nebo zipový sáček).
- Vyplňte průvodní formulář (na konci dokumentu) s informacemi o vzorku a **kódem pro jeho identifikaci**. Kód sestavte z pořadového čísla vzorku (podle počtu vzorků, které jste odeslali), názvu organizace a data odeslání vzorku ve formátu RRRR-MM-DD, např. kód pro první vzorek, který odesílá LAXUS, dne 14. září 2021 by byl 01-LAXUS-2021-09-14.
- Označený vzorek a vyplněný průvodní formulář vložte do dopisní obálky a odešlete poštou na adresu:

3. lékařská fakulta, Univerzita Karlova v Praze
Ústav farmakologie
Drugs-info-site
Dr. Magdaléna Šustková
Ruská 87
100 00 Praha 10

- Vzorek odesílá klient, pracovník se vzorkem nenakládá, maximálně poskytne obálku a známku.
- O odeslání vzorku prosím současně informujte NMS a Dr. Šustkovou z Ústavu farmakologie 3. LF UK, která zprostředkovává analýzy vzorků, prostřednictvím společného e-mailu:
grohmannova.katerina@vlada.cz
magdalena.sustkova@lf3.cuni.cz
- V textu e-mailu prosím uveďte:
 - kód vzorku;
 - popis vzorku (prášek/tableta apod. plus barva) nebo průvodní formulář;
 - telefon a e-mail na kontaktní osobu pro případnou komunikaci k analýze a výsledkům (ideálně vždy jeden kontakt v rámci programu).

Další možností je využití anonymního sběrného boxu (tzv. amnesty box). Vytvářená síť amnesty boxů Drugs-info-site ve vybraných nízkoprahových programech a hudebních klubech v České Republice bude mít k dispozici vytištěný průvodní formulář ke vzorku pro vyplnění informací klientem/poskytovatelem vzorku, sáček pro odeslání vzorku a dopisní obálku. Sáček se vzorkem a průvodní formulář budou polepeny stejným kódem/číslem a lístek se stejným kódem obdrží také klient spolu s informačním letákem o nových psychoaktivních látkách. Sáček se vzorkem a dotazníkem klient vsune do obálky, kterou vhodí do amnesty boxu. Vzorky/obálky z amnesty boxu

budou pravidelně vybírány pracovníky projektu Drugs-info-site. V případě nebezpečí z prodlení informací bude obálka odeslána přímo do koordinačního centra Drugs-info-site (viz výše), kde bude vzorek dále zpracován a předán k chemické analýze. Informace o Drugs-info-site najdete na **drugsinfosite.cz**.

Jak probíhá analýza a kdy je znám výsledek?

Vzorky jsou standardně laboratorně testovány pouze s cílem zjistit přítomnost látek, nikoliv jejich množství (podíl) ve vzorku. U krystalků a drcených prášků je ke kvantifikaci potřeba vážitelné množství v řádu několika mg (odhadem hromádka na špičce nože), u tablet ideálně celá tableta. Analýza je primárně zaměřena na identifikaci látky (kvalitativní analýza), pouze v odůvodněných případech podezření na extrémně vysokou koncentraci nebo na extrémně nebezpečnou látku je možné provést analýzu s cílem zjistit množství (podíl) účinné látky (kvantitativní analýza).

Výsledky budou k dispozici co nejdříve, nejpozději však do 3 týdnů od doručení vzorku do laboratoře. Proto u vzorků, u kterých je předpoklad, že hrozí nebezpečí z prodlení, na tuto skutečnost upozorněte v průvodním e-mailu.

Informaci o složení vzorku obdrží pracovník daného programu e-mailem nebo telefonicky spolu s informacemi o rizicích identifikované látky či látek. Informace o rizicích a složení vzorků budou také uveřejňovány ve webové databázi vzorků Drugs-info-site na stránkách Ústavu farmakologie 3. lékařské fakulty Univerzity Karlovy v Praze. Dostupné budou pouze na základě hesla (odkaz na databázi a heslo budou kontaktním osobám zasílány e-mailem).

DRUGS-INFO-SITE

FORMULÁŘ KE VZORKU PRO ANALÝZU

V dotazníku zakřížkuj a doplň/napiš slovy:

Žena Muž

Věk v tomto roce [Klikněte sem](#) a zadejte text. let

VZHLED VZORKU:

Tableta Kapsle Prášek/krystal Jiné /doplň: [Klikněte sem](#) a zadejte text.

Barva /doplň: [Klikněte sem](#) a zadejte text.

Pokud tableta: Tvar: [Klikněte sem](#) a zadejte text.

Logo: [Klikněte sem](#) a zadejte text.

KDY VZOREK POŘÍZEN/ZAKOUPEN

Měsíc/doplň: [Zvolte položku.](#) Rok/doplň: [Klikněte sem](#) a zadejte text.

KDE VZOREK POŘÍZEN/ZAKOUPEN

Místo/město/doplň název: [Klikněte sem](#) a zadejte text.

JAK VZOREK POŘÍZEN/ZAKOUPEN

Klub/párty Festival Kamarád/známý Internet
 Dealer/neznámý

JAKO CO VZOREK POŘÍZEN/ ZAKOUPEN

Extáze Kokain Metamfetamin Halucinogen
 Opiát Jiná látka/ doplň: [Klikněte sem](#) a zadejte text.

Upřesnění látky-látek/poznámky: [Klikněte sem](#) a zadejte text.

VYSKYTLY SE ZDRAVOTNÍ POTÍŽE PO UŽITÍ VZORKU?

Ano Ne Nevím

Pokud ano, popište: [Klikněte sem](#) a zadejte text.

DETAILY KE SBĚRU VZORKU

Datum odeslání vzorku, doplň: [Klikněte sem](#) a zadejte text.den/měsíc/rok

Nalep/napiš
IDENTIFIKAČNÍ KÓD VZORKU

[Klikněte sem](#) a zadejte text.